

DE VACKRASTE IDROTTSPLATSERNA

GOLFBANOR OCH TRÄNINGSANLÄGGNINGAR

Svenska Golfbundet

GOLFBANOR OCH TRÄNINGSANLÄGGNINGAR

DE VACKRASTE IDROTTSPLATSERNA

Inledning	4	Indelning av träningsanläggningar	
Grunder och begrepp	4	Allmänt	18
Val av markområde	7	Träningscentrum	19
Indelning av golfbanor		Driving-range	20
Allmänt	12	Enskilt träningsområde	20
Normalbanor	13	Närspelsområde	21
Enkla banor	14	Puttinggreen	21
9-hålsbanor ger många fördelar	14	Inspelsgreen	21
Högkvalitetsbana	15	Inomhusanläggningar	22
Mästerskapsbana	15	Tillfälliga golfanläggningar	22
Mellanbanor	16	Sammanställning	
Kompaktbana	16	Några råd	22
Par 3-banor	17	Litteraturförteckning	22
Närspelsbanor	17	Kontakta Svenska Golfförbundet	22
Målgolfbanor	17		

Svenska Golfförbundet

Golfbanor och träningsanläggningar
De vackraste idrottsplatserna

Text Bengt Lorichs**Grafisk form** Björn Andersson**Foto** Peter Corden

© Svenska Golfförbundet. 1998 09 01

Denna skrift ges ut som ett led i den kampanj för flera golfbanor som Svenska Golfbundet startat våren 1998. Bakom detta ligger den mycket kraftiga expansion som golfsporten genomgått under slutet av 1900-talet, där dock antalet nya golfbanor inte motsvarat behovet. Under de närmaste åren bör minst 200 nya banor byggas, dvs en ökning av nuvarande bestånd med 50 %, för att efterfrågan ska kunna mötas någorlunda väl.

En ny trend är att allt flera golfspelare tycker att sporten är dyr. För att minska kostnaderna nöjer man sig därför med kortare och mindre påkostade banor så kallade "enkla banor" eller "lågbudgetbanor", helst lokaliserade nära aktuell tätort för att också minska transportkostnaderna.

I de flesta andra länder har man samtidigt noterat en annan utveckling, som ännu är ovanlig i Sverige. Allt flera banor byggs och drivs i vinstsyfte både av kommuner och privata företag som så kallade Pay and play-banor, där golfspelarna betalar för varje speltillfälle. Man slipper därigenom att bidra med byggkostnader för banan och årsavgifter i en golfklubb. I golfens hemland Storbritannien är för närvarande var tredje bana en sådan anläggning och i USA mer än hälften.

För kommunerna är det naturligtvis främst en fråga om samhällsservice, samtidigt som det är en god investering för medborgarnas hälsa och välbefinnande. För företag som satsar på en eller flera golfbanor handlar det om en bärkraftig affärsverksamhet. I USA finns koncerner som äger och driver mer än 300 Pay and play-banor. Sådana banor torde ha en lika gynnsam marknad i Sverige.

Skriften har gjorts så kortfattad och lättbegriplig som möjligt då den i första hand vänder sig till läsare som har begränsade insikter om golf. Den ersätter två tidigare publikationer, "Golf. Planeringsunderlag och avtalsexempel, Kommunförbundets faktablad 1989" och "Golf för alla, Svenska Golfbundet 1991".

Inom kort planeras utgivning av ytterligare några böcker om golfbanor, nämligen en årlig redovisning av aktuella markandspriser för banbyggnation, banskötsel och maskinkostnader, en skrift om bankonstruktion och en om banarkitektur. När det gäller administration och organisation av banprojekt och verksamheten på anläggningen hänvisas till SGF:s handböcker, bland annat skriften "Så drivs ett golfbaneprojekt".

Grunder och begrepp

Vad kostar det?

Svaret på denna fråga är naturligtvis av största betydelse för varje intressent i ett nytt golfanläggningsprojekt. Men frågan får inget svar i denna skrift. I stället har Svenska Golfbundet valt den mera adekvata lösningen att från och med 1997 årligen ge ut en särskild sammanställning över de aktuella genomsnittliga kostnaderna för byggnation, banskötsel och maskinanskaffning. Den finns med som lös bilaga i denna skrift.

När det gäller intäkterna har det bedömts omöjligt att ge generell information. Variationerna är alltför stora bland annat ifråga om storleken på eventuella kommunala stöd, sponsorinsatser, medlemmarnas bidragsförmåga med mera.

Kommunal golfbana/anläggning

Byggt och ägd av en kommun. Utomlands svarar kommunerna oftast också för driften enligt Pay and play-modellen. I Sverige har i de hittills få förekommande fallen kommunerna överlåtit driften till en golfklubb som arrenderar anläggningen.

Pay and play-bana/anläggning

Byggd och drivs av annan intressent än en golfklubb, oftast på kommersiell basis. Kallas ibland också privatnläggning.

Klubbanan/anläggning

Byggd och drivs av en SGF-ansluten golfklubb. Klubben kan äga eller arrendera/hyra marken och servicebyggnaderna.

Golfklubben

En på ideell och demokratisk grund organiserad förening – golfklubb – har i vårt land hittills varit basen för verksamheten på nästan alla golfbanor. Numera kan andra organisationsformer förekomma. Mycket talar för att man på sådana anläggningar ändå bör ha en eller flera golfklubbar som får ansvaret för spelverksamheten, medlemsvården mm. Denna "svenska idrottsmodell" har i snart 100 år bevisat sin styrka och effektivitet. Och den är så fast rotad och accepterad i vårt samhälle, att nackdelarna med att stå utanför golfens etablerade organisation tämligen snart skulle visa sig överväga fördelarna med att tillhöra denna gemenskap.

Arbetsplatsen golfanläggningen

En golfanläggning är också en arbetsplats för anställd och frivillig personal. Lagar och förordningar för dessa och för arbetsgivarna gäller givetvis oinskränkt här som i det övriga samhället.

Golf snart en folksport

Begreppet folksport innebär att i princip alla som vill ska kunna utöva sporten. I golf är vi nu på god väg, sedan det sista hindret – kravet på medlemskap i en golfklubb – eliminerats. Detta ger även andra än förbundsanslutna klubbar möjlighet att bygga och driva golfanläggningar, ideellt eller i kommersiellt syfte. En marknad kommer att bildas, konkurrens uppstår och därmed kommer pressade priser för golfspel att erbjudas allmänheten.

Vi kommer att få ett mera differentierat utbud av golfmöjligheter från traditionella golfklubbar till ytterst enkla motionsbanor. Som medför att golf med 500.000 spelare år 2000 kan kallas folksport. Kommunala eller andra öppna golfbanor bör därför äntligen kunna bli en realitet liksom i övriga golfnationer.

Det finns flera argument för en fortsatt utbredning av golfsporten

- Tack vare ett unikt handicapsystem kan alla kategorier spelare tävla mot varandra – tillsammans. Elitspelare och nybörjare. Män och kvinnor. Olika generationer – golf är en sport för alla åldrar. Den idealiska familjesporten.
- Golfbanan är – i de flestas ögon – "den vackraste idrottsplatsen". Den bidrar till att hålla kulturlandskapet öppet och bidra till biologisk mångfald.
- Den mest utnyttjade idrottsplatsen. På en 18-hålsbana i mellansverige räknar man med att det spelas drygt 30.000 ronder per säsong. Varje rond går golfaren 8-9 km, det vill säga "massproduktion" av motion. Därtill kommer att golfbanan nyttjas flitigt av joggande och tränande idrottsmän. På vintern åker man skidor på de välansade gräsyrtorna redan när det kommit någon centimeter snö.
- Golfbanan är också ett turistmål av betydelse. Att spela på andra golfbanor tillhör golfens nöjen. I genomsnitt besöks en 18-hålsbana av 6000-8000 gästspelare per säsong, personer som även på andra sätt blir till glädje för kommunen.
- Golfens popularitet har lett till att en golfbana i närområdet blivit en draghjälp i konkurrensen om kvalificerad personal på arbetsmarknaden.
- En golfanläggning skapar åtskilliga arbetstillfällen. På en 18-hålsanläggning sysselsätts under säsongen minst ett tiotal personer.

Val av markområde

När det gäller nya golfbanor bör man vid bedömningen av vilken bantyp som ska väljas väga in att endast normal- och mellanbanor erbjuder "riktigt" golfspel, som ger möjlighet till tävlingsspel och handicapsättning.

I vårt land har träningsanläggningarna driving-range, puttinggreen och inspelsgreen kommit att ses som nödvändiga komplement till en golfbana. Dels är golf en tekniskt svår idrott att lära sig, och slagtekniken inövas bäst på en driving-range. Dels kräver säkerheten att alla måste behärska spelets grunder för att tillåtas spela på en golfbana. En golfrond omfattar enligt golfreglerna 18 hål. En bana bör därför bestå av 18 hål. Men den kan också bestå av 9 hål, som spelas två varv. I de flesta fall bör man försäkra sig om mark för senare utbyggnad till 18 hål.

Vissa klubbar och andra banägare som planerar en ännu större anläggning som slutmål, bör på motsvarande sätt säkerställa att mark för utbyggnad till 27 eller 36 hål finns tillgänglig.

Andra krav på markområdet

Det räcker dock inte med att disponera erforderlig markareal (se sammanställning sid 22). Följande faktorer måste också beaktas vid val av lämpligt markområde för en golfanläggning: _____

Landskap, natur och topografi

Vatten

Avlopp

Miljövärd

Lokalisering, kommunikationer

Fornminnen

Jordart

Myndigheter och lagar

Säkerhet

Strandskydd

Landskap, natur och topografi

Så lång spelsäsong som möjligt är ett självklart önskemål. Det är möjligt att förlänga spelsäsongen med ett par tre veckor om man kan bygga en bana i söderläge. Var särskilt noga med att bygga greenerna så att vårsolen så tidigt som möjligt kommer åt snön.

Det är önskvärt att en golfbana lokaliseras till ett område som är vackert och ostört och som har goda markförhållanden. Men detta utesluter inte att andra till synes mindre attraktiva områden kan komma i fråga.

Det finns flera exempel på hur nedlagda gruvområden, grustäkter och soptippar blivit fina grönområden. Golfbanor i sådana områden medverkar till att försköna landskapet och hålla det öppet. Å andra sidan är de dyrare att bygga och sköta.

En golfbana ska så mycket som möjligt smälta in i naturen. Undvik långsträckta områden och partier med kraftiga lutningar. Långsträckta områden medför lätt alltför många parallella och likformiga hålsträckningar. Kraftiga lutningar förorsakar lätt säkerhets-, skötsel- och underhållsproblem.

Sten- och blockrik terräng försvårar och fördyrar byggandet. Omväxlande terräng i ett svagt kuperat, delvis trädbevuxet område ger oftast de intressantaste golfhål. Detta betyder dock inte att man ska undvika ett i övrigt lämpligt men platt eller öppet område. Några av världens bästa banor saknar träd och har en höjdskillnad på bara några meter!

Vegetation

I ett område där det redan finns träd är det önskvärt att bevara värdefulla trädbestånd. Rójning och avverkning ska ske så att naturliga gläntor skapas. Träd bör inte förekomma nära greener och tees, då kan de förorsaka skuggbildning, lövfällning och rotinfrängning.

En golfbana byggs för att användas i flera generationer. Trädplanteringar är därför en viktig del vid planeringen av banan. Använd befintlig vegetation så att greener och utslagsplatser får en naturlig förankring i terrängen. Träden fyller också en funktion som vindskydd. Spara ensamstående träd, de ger karaktär åt ett golfhål.

Jordart

Jordens kvalitet är mycket viktig eftersom den bestämmer grässets möjligheter att bilda en bra grästurf. Ett område med sandjord är idealiskt. Får man tillgång till ett sandjordsområde kan det vara värt att göra avkall på vissa andra krav. Morän är också bra.

Lerjordar är oftast växtnärsrika men det kan ta tid att få fram en bra gräsyta. Betesmarker är många gånger lämpliga. Under alla omständigheter ska man analysera jorden och ta del av det åtgärdsprogram som föreslås i det preliminära programmet innan beslut om område fattas.

Vatten

Det är nödvändigt att ha god tillgång till vatten. Det behövs stora mängder vatten under nederbördsfattiga år. Normalbehovet för en 18-hålsbana är ca 20 - 25.000 m³. Under extremt torra somrar kan vattenbehovet uppgå till 5.000 m³/vecka. Om möjligt bör golfbanan ha egen vattentäkt. Kommunalt vatten kan medföra höga kostnader och är ofta inte det lämpligaste för gräsytor.

Oavsett om banan har tillgång till eget vatten eller ej är det lämpligt att anlägga dammar som vattenreserver och för att ta vara på dräneringsvattnet för återanvändning. Dammarna kan med fördel utgöra hinder på banan. Förutom vatten till bevattning behövs vatten till servering, toaletter, omklädningsrum, duschar, spolplatta med mera.

Förutom de rationella motiven för öppna vatten på ett golfbaneområde som redovisas här intill, skänker vattenspeglar berikande naturupplevelser åt oss människor samtidigt som de främjar djurlivet

”Hål eller delar av hål (greener och tees) måste ligga så åtskilda att risk för snedslagna bollar och andra störningar minimeras”

Avlopp

En livligt frekventerad golfbana besöks av ca 200 spelare per dag under spelsäsong. Finns servering kan antalet besökare vara betydligt större. Golfanläggningar som ligger långt från kommunalt avloppsnät måste redan i planeringsstadiet säkerställa ett godkänt avloppssystem.

Elkraft

En golfanläggning kräver elförsörjning. Ligger det planerade området långt från kraftkällan kan kabeldragning m m bli en dyrbar post, som måste tas med i anläggningsbudgeten. Går kraft- eller teleledning över banområdet bör, eller måste i vissa fall, dessa flyttas, grävas ner, eller tas hänsyn till vid utläggningen av de olika golfhål.

Säkerhet

Finns bebyggelse eller vägar i anslutning till banområdet ska hänsyn tas till detta vid sträckningen av golfhål. Det är olämpligt och kan vara riskabelt att bygga golfhål parallellt med vägar. Är det svårt att undvika bör hålet byggas så att första slaget spelas i riktning från vägen och om området har förhärskande vindar, så att vinden normalt blåser in mot banan. Hinder bör läggas så att spelaren tvingas hålla ut slagen från vägen. Högväxande träd kan med fördel planteras så att de bildar en skyddande skärm mot vägen. Hål eller delar av hål (greener och tees) måste ligga så åtskilda att risk för snedslagna bollar och andra störningar minimeras.

Spelare får inte spela på en golfbana utan den obligatoriska utbildning som krävs och som i det teoretiska avsnittet ägnar stor uppmärksamhet åt säkerhetsfrågor. Detta bör också gälla banor som inte tillhör Svenska Golfbundet.

Gång- och skötselvägar inom golfbanans område bör anläggas så att de

går bakom greener och tees och i övrigt ges säkrast tänkbara sträckning.

Skyltning med information om verksamheten och eventuella risker ska sättas upp vid bangränsen där gångvägar eller löpstigar leder in på området. Positiv men ”varnande” text ska användas på skyltarna.

”Miljö- och naturvården har givits högsta prioritet inom svensk golfsport sedan mitten av 1980-talet”

Miljövård

Miljö- och naturvården har givits högsta prioritet inom svensk golfsport sedan mitten av 1980-talet. Miljöplaner och -program finns och tillämpas numera på alla golfanläggningar.

Lokalisering och kommunikationer

Att golfbanan har god tillgänglighet, det vill säga ligger nära den ort varifrån större delen av spelarna kommer är en stor fördel. Ju närmare desto lättare är det att skapa intresse för verksamheten och ett kort avstånd från boendeorten till banan underlättar möjligheterna att få med många ungdomar. Närheten till banan har också den fördelen att transportkostnaderna kan hållas låga.

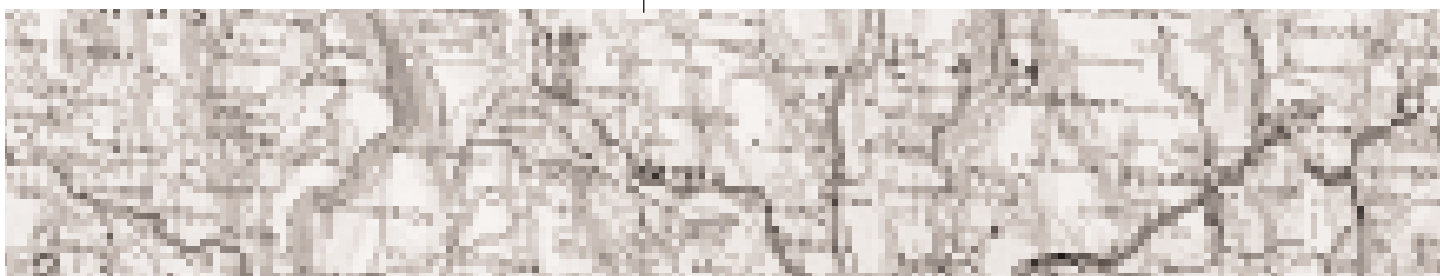
Förekomst och planering av gång-, cykel- och bilvägar är viktig liksom planering av linjesträckning och hållplatser för kollektivtrafik.

Golfanläggningen kräver förutom persontransporter en hel del tunga transporter inom banområdet.

Vid planering av anläggningen måste därför medel och mark finnas för att tillgodose kraven på goda tillfartsmöjligheter och parkeringsytor.

Ju mera naturanpassat och enkelt konstruerad en bana är desto lättare - och billigare! - är den att bygga och oftast också att sköta.

Samutnyttjande

Golfbanan bör betraktas som en vanlig idrotts- och friluftsanläggning tillgänglig för alla.

Ett sätt att uppnå detta är att använda anläggningen även för andra aktiviteter än golf. Då utnyttjar man också mera rationellt anläggningens gemensamma resurser, det stora terrängområdet, parkeringsytor, inomhusutrymmen, maskiner, administration, servering m m.

Samutnyttjandet gör det också möjligt att på samma plats tillgodose olika intressen t ex i en familj.

De idrottsgrenar och andra fritidssysselsättningar som kan komma i fråga för samordning med golf kan vara motionsslingor, promenadstråk, skidspår och ridstigar. Sådana kombinationer kräver dock en omsorgsfull planering med tanke på säkerheten. En något större totalyta kan behövas. Greenområdena är särskilt känsliga och bör inhägnas vintertid.

”Ytanläggningar” för vinterbruk, t ex för enklare utförsäkring, tefatsäkring och terrängäkning kan också vara lämpliga. Man kan då utnyttja banans snötäckta gräsytor (utom greener och tees) och andra delar av terrängen. Även skridskobanor är tänkbara. Planer för t ex tennis, volleyboll, bassångbad samt ridanläggningar kan med fördel läggas i anslutning till en golfbana så att man kan använda samma serviceutrymmen.

De flesta aktiviteterna är säsongsbundna men ridning, orientering, promenader och utnyttjande av motionsspår kan genomföras året runt.

Myndigheter och lagar

Ta tidigt kontakt med berörda myndigheter och förvaltningar i kommunen, t ex stadsplanekontor, byggnadsnämnd, fastighets-, fritids-, miljö- och hälsoskyddsförvaltningarna.

Golfbanor måste fastställas i översiktsplan och detaljplan eller områdesbestämmelser. Detta betyder att bygglov måste erhållas enligt plan- och bygglagen.

För anläggning som väsentligt förändrar naturmiljön ska samråd ske med länsstyrelsen.

De flesta vattenfrågor ska prövas enligt vattenlagen. Användning av kemiska medel t ex vid grönyteskötsel kan vara begränsade t ex inom skyddsområden för vattentäkt.

Fornminnen

På många håll finns det fornminnen och ofta måste kompletterande undersökningar göras. Fornminnen är skyddade genom lag och ofta svåra att anpassa till golfanläggningar. Kontakta länsstyrelsen tidigt för att få detta utrett.

Strandskydd

Öppna vatten och vattendrag höjer kvalitén på en golfbana.

Utmed våra kuster, sjöar och vattendrag råder emellertid generellt strandskydd enligt 15 och 16 § i naturvårdslagen. Detta begränsar möjligheterna att anlägga golfhål i anslutning till t ex en sjö.

Kontrollera med stadsplanekontoret eller länsstyrelsen vad som gäller i aktuellt område. Grundregeln är att i en 100 m bred zon närmast stranden får inte byggnader eller anläggningar bland annat golfhål anläggas så att allmänhetens möjligheter att utnyttja stranden försvaras. I vissa fall kan dock dispens lämnas. Utred detta på ett tidigt stadium.

Vem ska äga marken?

Om golfklubben äger området för golfanläggningen innebär det att klubben har friare händer att själva bestämma hur marken ska disponeras både vid byggandet och vid kommande utvidgning och förändringar.

I de flesta fall är det ekonomiskt fördelaktigt att arrendera mark av en kommun. Att arrendera ett område på privatägd mark innebär vanligtvis att markägaren ställer krav på en arrendekostnad som motsvarar minst kostnaden för ett jordbruksarrende. Till detta kommer ofta markägarens krav på till exempel avverkningsrätt och inflytande vid beslut om ny- och tillbyggnader. Om avtal ingås med privat markägare är det viktigt att avtala om skälighetsprincipen för vidareutveckling av anläggningen.

Indelning av golfbanor och träningsanläggningar. Definitioner och beskrivningar

Golfbanor är spelplatser för tävlings- och träningsspel. De omfattar i regel 18 hål, i vissa fall 6 eller 9 hål. Det gäller främst enkla banor som då spelas två respektive tre varv vid tävlingar. I undantagsfall förekommer tävlingar över bara 9 hål.

När det gäller kvalitet har den normala standarden ökat markant sedan början av 1980-talet. De banor som vi idag kallar enkla banor var dessförinnan normen. Förr började man alltså vanligtvis med att bygga 9 hål. Greenerna var ganska små, tees likaså i den mån man alls hade grästees - i regel nöjde man sig med mattutslag. Bevattningen inskränkte sig till greenerna, banskötseln var mindre omfattande och kvalificerad. Först när medlemsantalet och kassan tillät det byggde man vidare till 18 hål och/eller gjordes banförbättringar av olika slag.

En återgång till en sådan utvecklingsgång har blivit aktuell igen och den borde av ekonomiska skäl i många fall övervägas inför starten av nya banprojekt.

De stora kvalitetsskillnaderna mellan olika golfbanor som finns idag har gjort det motiverat att införa de nya benämningarna *normalbana*, *högkvalitetsbana* och *enkel bana*.

Gränsen mellan de olika bantyperna är relativt oklar och flytande, då det inte finns regler för vare sig mått eller kvalitet på golfbanor. Av bokstavligt talat "naturliga" skäl är alla golfbanor olika.

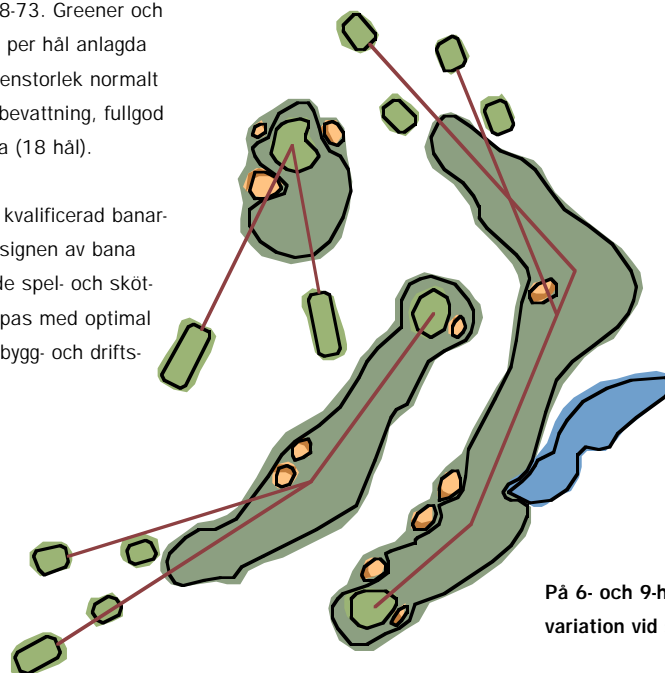
Träningsanläggningarna är som benämningen anger, enbart till för att lära in och förbättra slagtekniken.

Normalbanor

Definition Golfbana om 18 (9) hål med normal fördelning av par 3-, par 4- och par 5-hål, sammanlagt par 68-73. Greener och i regel tre - fyra grästees per hål anlagda enligt SGF-modellen. Greenstorlek normalt 400-600 kvm. Kompletta bevattning, fullgod dränering. Areal 50-70 ha (18 hål).

Övrig beskrivning En kvalificerad banarkitekt bör ansvara för designen av bana och golfhål så att en både spel- och skötselmässigt bra bana skapas med optimal layout för lägsta möjliga bygg- och drifts-

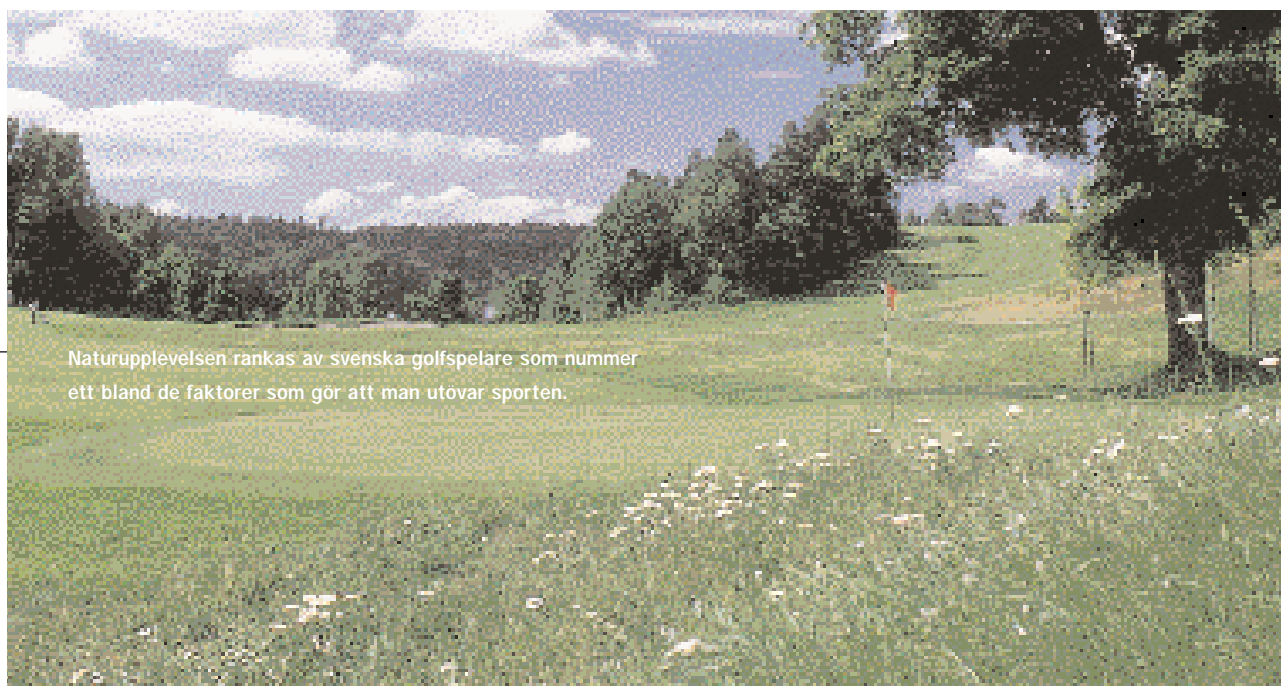

På 6- och 9-hålsbanor ger alternativa tees variation vid spel av 18-hålsronder.

kostnader. Stor vikt ska läggas vid säkerhet, naturanpassning, miljövård, konstruktionen av green- och teeoråden, dränering och bevattning.

I fråga om 9-hålsbanor reserveras om möjligt mark för senare utbyggnad till 18 hål, fördelade på två likvärdiga slingor om 9 hål. En permanent 9-hålsbana kan med fördel ha alternativa tees på några eller alla hål för att åstadkomma variation vid spel av 18-hålsronder.

Ett funktionellt klubbhus och kompletta träningsanläggningar ingår i anläggningen.

Naturupplevelsen rankas av svenska golfspelare som nummer ett bland de faktorer som gör att man utövar sporten.

Enkla banor

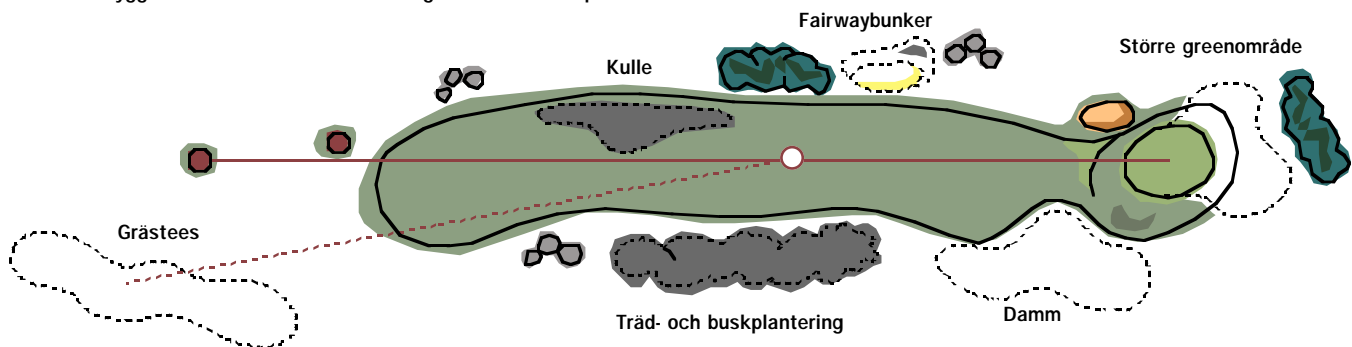
Definition En enkel bana är en 6- eller 9-håls, i undantagsfall 18-håls, golfbana av normal- eller mellanbanetyp det vill säga par 55 - 67 (18 hål), vars konstruktion är betydligt enklare än normalbanans. Greener byggs om möjligt enligt SGF-modellen, men ett acceptabelt resultat kan ofta genom god skötsel uppnås med en billigare anläggningsmetod (jordgreener). Greenerna görs mindre än på normalbanor cirka 200 - 300 kvm. Mark för senare utbyggnad och förbättring av greener och övriga bandelar reserveras om möjligt. Ringa eller ingen insats för naturförbättring i form av planteringar, markondulering m m. Drivingsrange, puttinggreen. Arealbehov för 9 hål: 20 -30 ha.

Övrig beskrivning Det är klok policy för att påskynda spelet att röja vegetation och reducera antalet hinder samt ha stora fairwaytor. För att inte göra för stort avkall på spelupplevelsen genom en bristfällig bandesign bör en banarkitekt anlitas.

De kostnadsminskande förenklingar som görs främst i samband med att banan byggs består i första hand av följande:

- begränsad bevattning, vanligtvis endast greenerna
- konstgräs/mattutslag i stället för grästees
- i regel bara två tees per hål (gul och röd)
- bara ett fåtal bunkrar och vattenhinder
- begränsade markarbeten såsom onduleringar, kullar, sänkor, plantering m m
- mindre och enklare träningsanläggningar.

På enkla banor bör man från början planera för framtida utbyggnader och andra banförbättringar som till exempel...

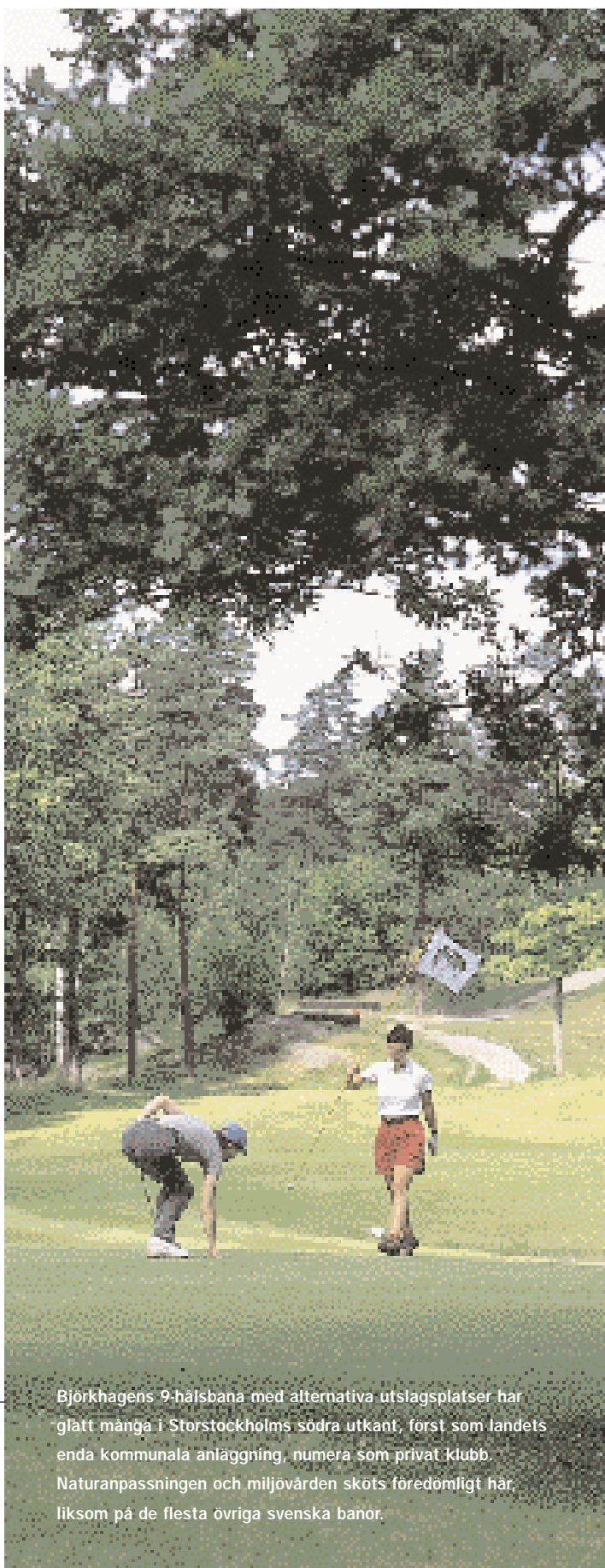
9-hålsbanor ger många fördelar!

I Sverige fick man på 1980-talet för sig att endast 18-hålsbanor duger och gärna ännu flera golfhål/banor t ex 27 - 36 hål eller en korthålsbana. I golfens anglo-saxiska moderländer är 9-hålsbanorna nästan lika många som 18-hålsbanorna. Förutom lägre mark-, bygg- och driftskostnader finns det andra fördelar med 9-hålsbanor. Då de kräver avsevärt mindre areal är det lättare att hitta lämplig mark närmare aktuelltätort än för större anläggning-

ar. I särskilt gynnsamma fall kan det till och med röra sig om cykelavstånd - en stor ekonomisk och praktisk fördel framför allt för ungdomar. Stora fördelar kan givetvis också vinnas, om banan kan lokaliseras till en redan befintlig golfbana eller annan idrotts- och fritidsanläggning. En rad olika samverkansmöjligheter skapas härigenom. Allt flera golfare föredrar också de kortare speltider som en 9-hålsbana ger. I Nordamerika nöjer sig 75%

med ett 9-hålsvarv. Utländska erfarenheter pekar också entydigt på att 9-håls, enkla banor är ett mycket gångbart alternativ som Pay and play-banor. Med färre spelare/klubbmedlemmar ökar trivselen. Man lär känna varandra bättre. Detta stimulerar indirekt till mera sällskapsspel och färre tävlingar, vilket uppskattas av många. Tävlingshets och prestationskrav reduceras, motionen och den sociala samvaron under spelet och i övrigt kommer i förgrunden. Den

främsta nackdelen är att det under högfrekventa tider kan bli väntan på grund av att vissa vill spela två varv på banan. En 9-hålsbana är inte lika attraktiv för greenfeespel som en 18-hålsbana och detta minskar intäktsmöjligheterna. Denna nackdel kan reduceras genom att banan är rolig och har bra kondition. Två 9-hålsbanor intill varandra ger givetvis större flexibilitet och kapacitet. Denna modell är inte ovanlig som Pay and play-anläggning i USA.

Björkhagens 9-hålsbana med alternativa utslagsplatser har glätt många i Storstockholms södra utkant, först som landets enda kommunala anläggning, numera som privat klubb. Naturanpassningen och miljövården sköts föredömligt här liksom på de flesta övriga svenska banor.

Högkvalitetsbana

En så kallad högkvalitetsbana är en i de flesta hänseenden förstklassig normalbana, bland annat ifråga om bankonstruktion och -skötsel, klubbhus, servering, administration och övrig service. Det ligger i sakens natur att sådana anläggningar är förhållandevis dyra för klubbmedlemskap och andra spelkostnader till exempel greenfee.

Mästerskapsbana

En mästerskapsbana är en högkvalitetsbana med summa par minst 70 som har kapacitet att arrangera större tävlingar. Greener och tees är i allmänhet något större än normalt.

I regel fem tees varav den bakre placeras för manliga professionella tourspelare (slaglängd 245 m). Banan ska ha övriga erforderliga installationer m m för att större mästerskapstävlingar ska kunna arrangeras det vill säga klubbhus, publikutrymmen, parkeringsplatser, träningsanläggningar, signalsystem m m.

Mästerskapsbanor bör i första hand byggas i närheten av större befolkningscentra med goda kommunikationer, bland annat flygplats.

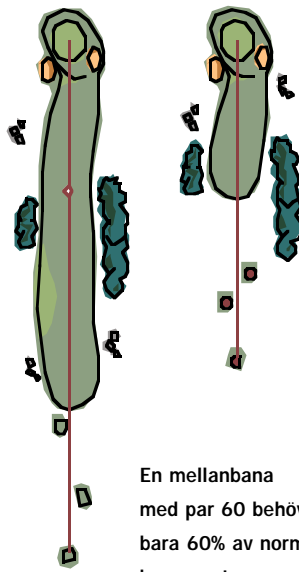
Mellanbanor

Definition En mellanbana är en 18- eller 9-håls golfbana av normaltyp men avsevärt kortare än en klassisk normalbana. Ungefär hälften av hålen är i regel par 3-hål. Banans par kan variera mellan 55 och 67. Markbehovet varierar därmed mycket men en bana med par 60 erfordrar cirka 60 % av normalbanan.

Övrig beskrivning Mellanbanornas fördelar är främst att bygg- och driftskostnaderna är låga, att spelupplevelsen är stor eftersom alla typer av slag förekommer och att speltiden blir kort.

Normalbana

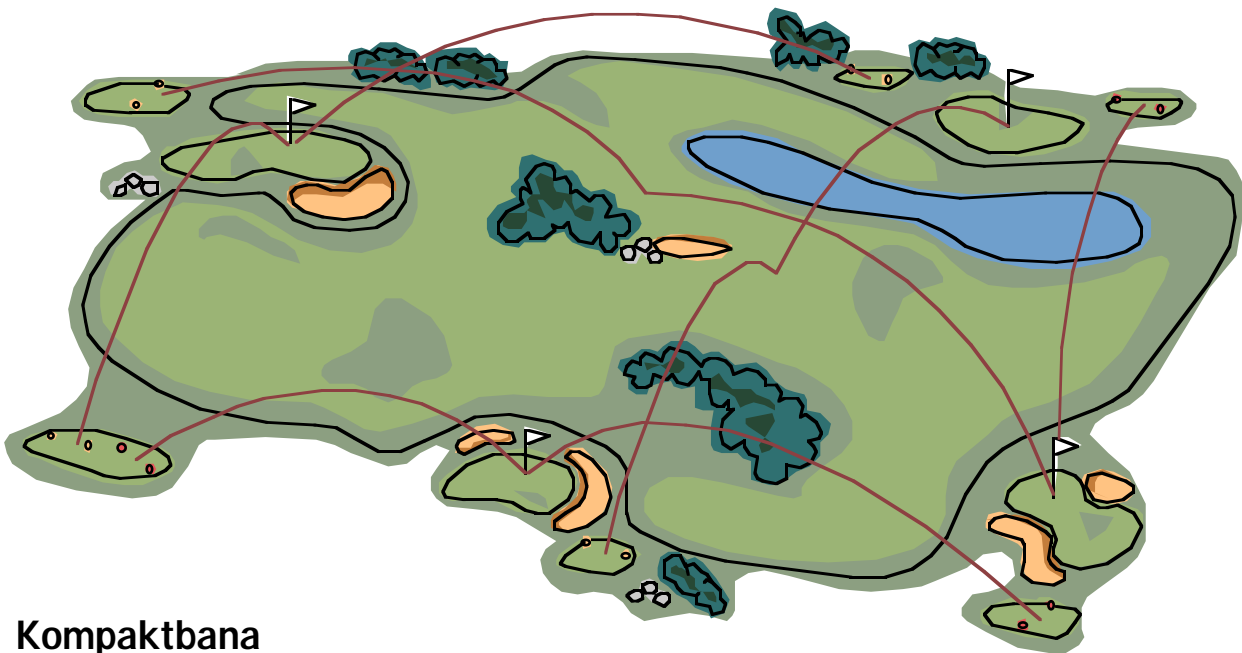
Mellanbana

En mellanbana med par 60 behöver bara 60% av normalbanans yta.

Främst i USA är mellanbanor mycket populära inte minst som Pay and play-anläggningar. Det gäller inte minst personer som har ont om tid, äldre människor, damer, nybörjare och ungdomar.

Greenerna görs vanligen mindre än på normalbanor och hålen något kortare i genomsnitt. Tack vare detta har en mellanbana stor kapacitet: På en 18-håls mellanbana kan spelas cirka 50% flera ronder per dag än på en normalbana. I ett eventuellt val mellan att bygga en 9-håls normalbana och en 18-håls mellanbana bör det senare alternativet väljas.

Kompaktbana

Definition En kompaktbana inryms på ett begränsat i huvudsak öppet område om 2 - 6 ha areal och består av ett fåtal greener och ungefär dubbelt så många teeområden. Ett visst antal hål (t ex 9 eller 18) spelas enligt en bestämd ordning från olika tees mot olika greener så att så stor variation som möjligt erhålles.

Övrig beskrivning Då säkerhetsriskerna är stora, på grund av att korsande spelriktningar är oundvikliga, bör inte flera än två-tre spelpartier vistas på banan samtidigt. På en Pay and play-kompaktbana är det därför lämpligt att hyra ut banan per timme till ett sådant sällskap. Lämpliga platser för kompaktbanor är privategendomar, konferens- och turisthotell, fritidsanläggningar, industriområden med mera.

Anmärkning Ett engelskt företag har tagit internationella patent och copyrights på en modell av kompaktbana som benämns Golf Courts. Innan beslut fattas om anläggning av en kompaktbana, bör man sålunda undersöka om planen kan komma i konflikt med detta.

Korthålsbanor

Par 3-banor

Definition En 6-, 9- eller 18-håls golfbana som enbart har par 3-hål. Hållängder mellan cirka 90 och 200 meter.

Övrig beskrivning Förutom uppenbara fördelar som begränsat markbehov, korta rondtider, låga anläggnings- och skötselkostnader, kan ojämn och bruten terräng användas, som inte lämpar sig för längre golfhål. Greenerna kan med fördel göras betydligt mindre, men storleken bör variera. På utslagsplatserna bör endast mattor komma ifråga på grund av det stora slitaget, som framför allt järnklubbor åstadkommer på grästees.

En par 3-bana i anslutning till en driving-range borde vara en särskilt attraktiv golfanläggning för kommuner, turist- och konferenshotell, industriområden och högskolor samt som komplement till etablerade reguljära golfbanor.

Närspelsbanor (Pitch & puttbanor)

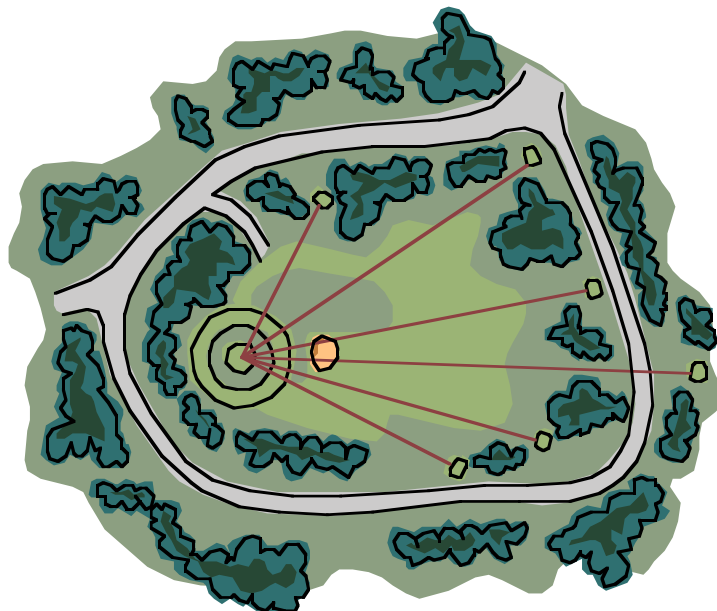
Definition En par 3-bana med mycket korta hål, 30 - 100 m.

Övrig beskrivning Den enklaste typen av närspelsbana saknar bunkrar och där behövs bara en utslagsklubba och en putter. En mer avancerad bantyp har såväl bunkrar som andra svårigheter i form av ruff, vegetation och markonduleringar. Där behövs också en sandwedge.

En närspelsbana ger bra träning inte minst om denna läggs upp som en tävling ingående i ett träningsprogram.

Målgolfbanor

En bana bestående av flera tees på olika avstånd (vanligen 50 - 150 m) och spelvinklar mot en gemensam green försedd med målringar. Man slår ett visst antal bollar mot målgreenen från varje tee och räknar samman den erhållna poängen. Puttningen kan sedan eventuellt genomföras på en puttinggreen. Målgolfgreener kan också placeras på en driving-range.

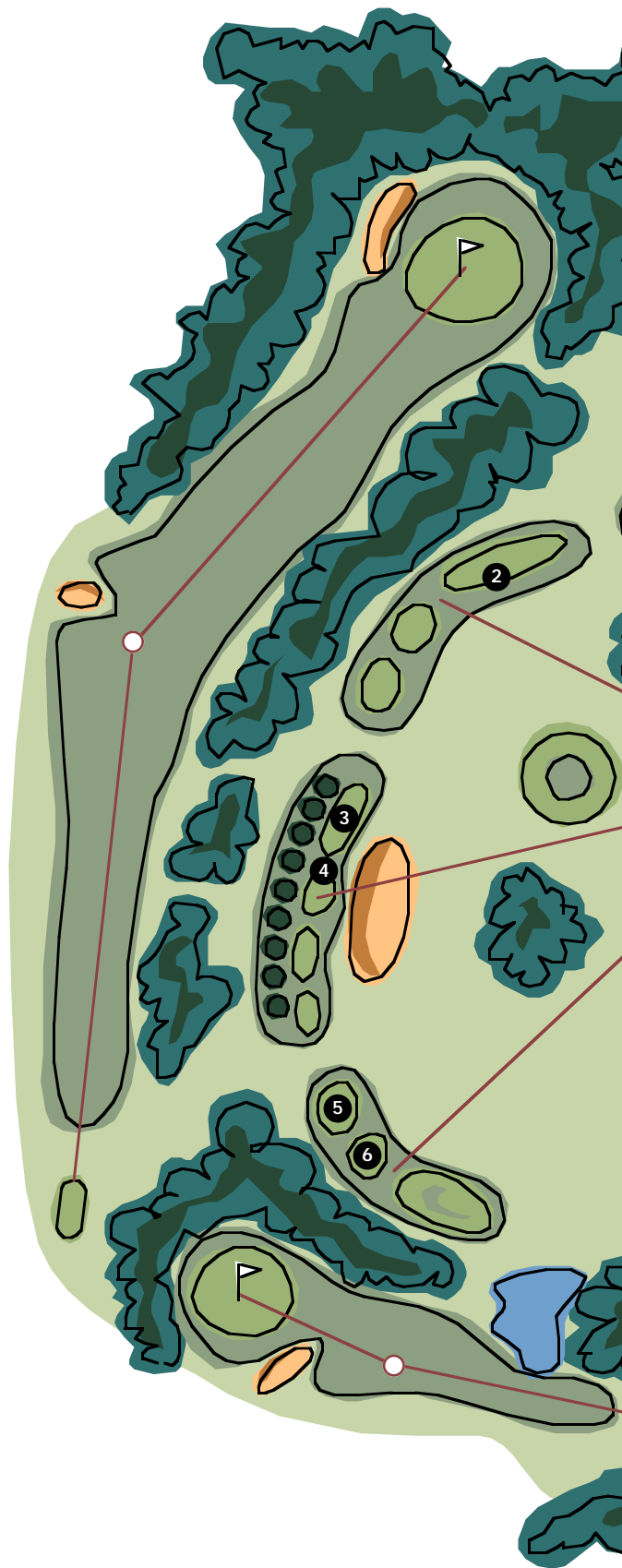
Träningsanläggningar

I Sverige är numera anläggningstyperna driving-range, puttinggreen och inspelsgreen i det närmaste obligatoriska komplement till en golfbana. Men de kan också vara separata eller i kombination förenade enheter ingående i en träningsanläggning av typ Pay and play.

Inte minst i de större städerna finns idag en eller flera sådana anläggningar. Även semester-, turist- och konferenshotell har i allt större utsträckning byggt någon eller flera av dessa enheter som en service till golfspelande gäster. Ofta också någon form av korthäls- eller mellanbana.

I och med att golf nu är en öppen sport för alla torde denna utveckling fortsätta och breddas. Likaväl som man sedan länge förser allmänheten, ungdomar eller anställd personal med fotbolls- och tennisplaner, motionsspår, sporthallar, simbassänger med mera torde det vara en tidsfråga innan också golfanläggningar kommer in i denna bild.

Troligen blir det i första hand i form av inspels- och puttinggreener samt golfnät (även inomhus för vinterträning). Men också golfbanor av olika slag till exempel inom industriområden, högskolekomplex, idrotts- och fritidsfält med mera.

Träningscentrum

Definition

En komplett anläggning för alla träningsmoment, slagtekniska såväl som spelmässiga (taktik, strategi m m).

Övrig beskrivning

Anläggningen är inrymd på en oval yta med måtten ca 300 x 200 meter (6-10 ha). Meningen är att alla de situationer och lägen en

golfare kan hamna i på banan ska kunna tränas på anläggningen. Slag från sid-, nerförs- och uppförslutande fairways. Slag från semiruff och fairwaybunkrar. Dessutom från vanliga utslagsmattor och grästees. Vid sidan av ovalen finns speciella områden där närspel tränas - puttnings-, chipping- och pitching. Runt ovalen finns en slinga med två-tre golfhål, där man kan prova sina förvärvade tekniska kunskaper och träna speltaktik.

Träningsstationer

- 1 Korta järn från gräs- och mattutslag.
- 2 Mellan- och långa järn. Träklubbor från lutande fairway.
- 3 Långa järn och träklubbor
- 4 Slagträning från ett stort antal utslagsplatser.
- 5 Fairway-trän
- 6 Fairwayträn och långa järn från snett lutande fairwaylägen.
- 7 Korta järn
- 8 Korta järn över hinder, till exempel fairwaybunker
- 9 Långa järn från lutande fairway
- 10 Trä- och järnklubbor mot mål på långt avstånd.
- 11 Korta järn, mellanjärn och träklubbor från semiruff.
- 12 Korta järn över vattenhinder eller mot flagga.

Driving-range

Driving-rangen är en basanläggning som både kan vara en självständig enhet och ingå som en del av en komplett anläggning med en bana eller andra träningsanläggningar. En driving-range kan förekomma i många olika former. Från en klippt gräsyta till en påkostad, inhägnad och belyst anläggning med vind- och regnskyddade utslagsplatser, bunkrar, sofistikerade målanordningar, utbildningslokaler med video, omklädnings- och serveringsutrymmen, golfshop m m.

Den kvalificerade typen av driving-range är, i synnerhet inom folkrika tätorter, mycket frekventerade - och lönsamma. Detta gäller i ännu högre grad om anläggningen kan användas även vintertid genom att utslagsplatserna då är täckta och uppvärmda samt att spelfältet, genom röjning, hålls snöfritt.

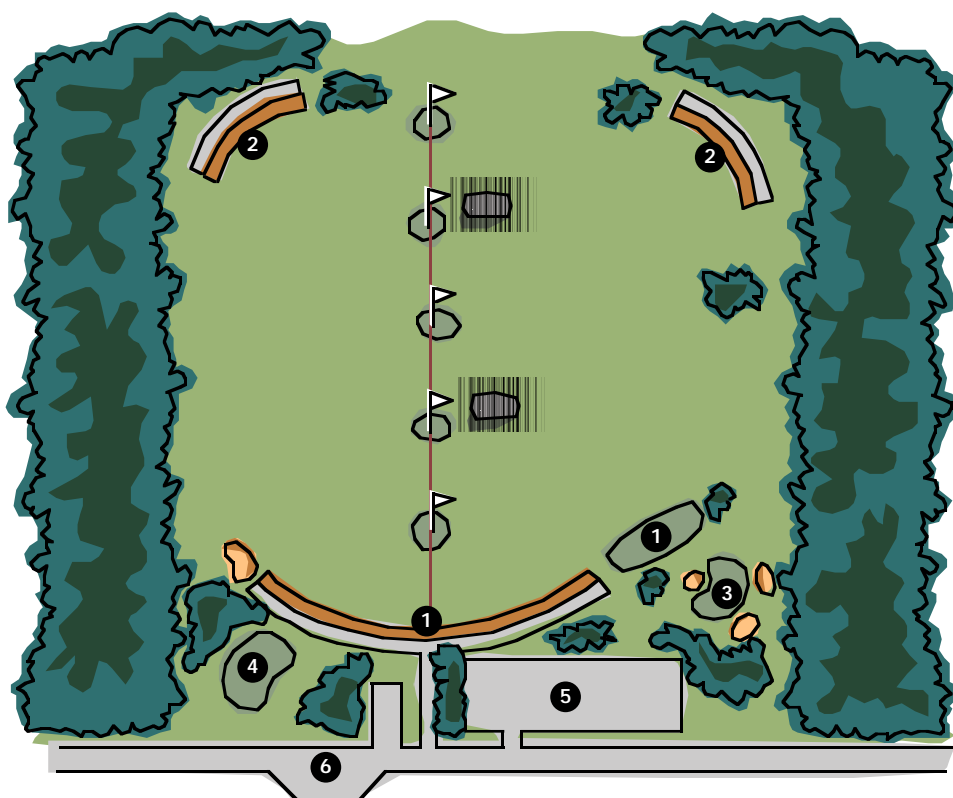
En driving-range bör vara 250-300 meter lång i flack eller svagt lutande terräng. Bredden är beroende av beräknat utnyttjande. Vid 200 - 250 m bör bredden vara ca 100 m. Slagriktningen ska helst vara nordlig eller ostlig för att minska spel i motsol. Åtminstone ett par och helst flera utslagsplatser bör ha regn/vindskydd bland annat för att underlätta instruktörens undervisning. Dessa måste ha en fri höjd om 3.2 m. För träning av långa bunkerslag bör en eller två bunkrar anläggas bredvid utslagsrampen.

En normal 18-hålsbana kräver ca 15 utslagsplatser, vilka var och en behöver en bredd om 3 m, dvs totalt 45 m.

Det stora slitaget motiverar att utslagsmattor används. För främst elitträning är det dock önskvärt att möjlighet till slag från gräs finns. En väl tillagen grästeer kan därför lämpligen anläggas vid sidan av

vara öppen så att bollarna lätt kan plockas med specialmaskin. Om möjligt bör dock spelfältet inramas av kullar och vegetation. Det kan också vara svagt ondulerat. På spelfältet placeras lämpligen avståndsmar-

1	Utslagsramp/grästeer	4	Puttinggreen
2	Alternativa utslagsramper	5	Parkeringsplats
3	Inspelsgreen	6	Bilväg med busshållplats

utslagsrampen eller vid bortre änden av området.

Det är minst lika viktigt, som på golfbanor i övrigt, att driving-rangen är väl dränerad, främst genom ytavrinning. Spelytan ska

keringar var 50:e meter samt mål som spelarna kan sikta på.

För att öka säkerheten, hindra intrång och stöld av bollar, måste en driving-range som ligger i eller nära en tätort vara inhägnad.

Enskilt träningsområde

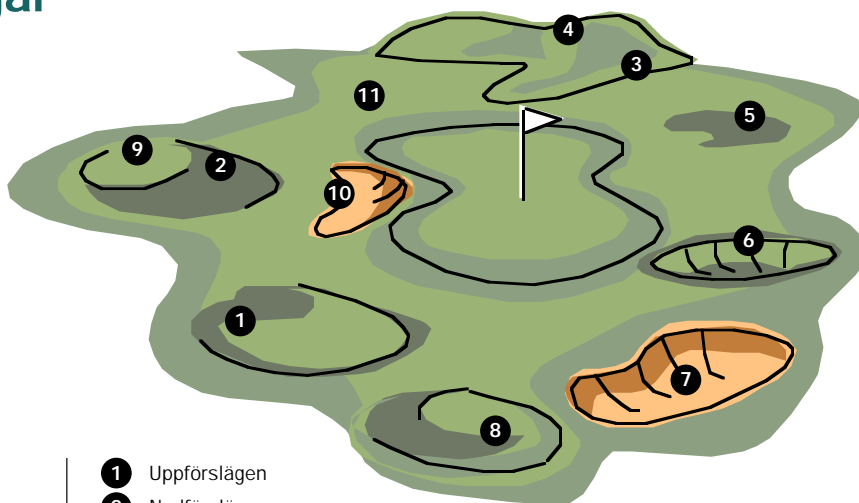
Definition Ett område där spelare kan träna längre slag enskilt eller i grupp, vanligtvis med egna bollar. Området bör vara minst 250 x 75 meter stort och fairwayklippt.

Närspelsanläggningar

Närspelsområde

Definition Ett område för träning av korta slag - pitch, chip och bunkerslag - från olika lägen.

Övrig beskrivning Området bör medge slag upp till 100 meters längd. På ett närspelsområde skall man på ett systematiskt sätt kunna träna de viktiga korta slagen in mot en green. Det skall också finnas möjlighet att slå slag ur bunkrar på varierande avstånd samt pitchar och chippar från ruff och lutande lägen. Området kan utformas på flera olika sätt. Det är önskvärt att närspelsområdet ligget nära anläggningens centrum.

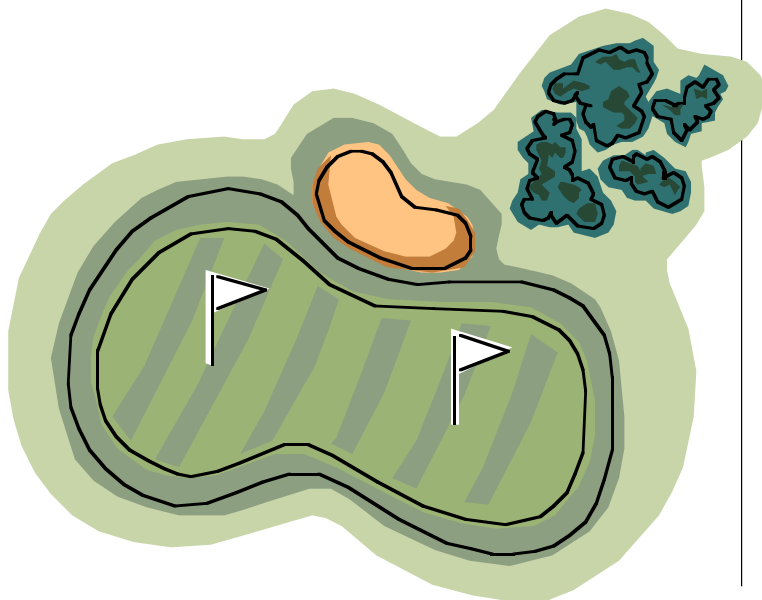

1 Uppförslägen	8 Låga, rullande inspel
2 Nedförslägen	9 Inspel över bunker
3 Sidolägen, bollen lägre	10 Korta bunkerslag
4 Sidolägen, bollen högre	11 Chippar
5 Tjock ruff	
6 Lättruff, gräsunker	
7 Långa bunkerslag	

Puttinggreen

En puttinggreen måste ha samma karaktär och kvalitet som greenerna på anläggningens golfbana. Den måste vara så stor att den tål den hårda belastning den i regel utsätts för. Den bör vara minst 600 m² stor. Om möjligt bör det finnas två puttinggreener, varav en stor respektive en mindre nära utslagsplatsen på hål 1. Här kan köande spelare träna i väntan på start.

Inspelsträning bör i regel inte tillåtas på (mot) en puttinggreen, då det dels kan vara störande, dels kan skada den känsliga greenytan.

Inspelgreen

Minst en inspelgreen med minst en greenbunker bör ligga separat nära klubbhuset och driving-rangen eller ingå i ett särskilt närspelsområde. En inspelgreen, som används enbart för chipträning (rullande bollar), bör om möjligt hålla samma kvalitet som en puttinggreen.

På en inspelgreen, som används för pitch- och bunkerslag, behöver inte samma höga krav ställas. Greenen bör dock vara konstruerad som övriga greener, så att bollen studsar och rullar på ungefär samma sätt som vid inspel mot dem. Själva greenytan behöver dock inte skötas lika minutiöst.

Inomhusanläggningar

I nästan alla våra större städer finns det en eller flera träningshallar för golf. Många av dem är mycket välutrustade med sofistikerade elektroniska hjälpmedel, videokameror med mera. Anläggningarna är därför mycket lämpliga för grundutbildning av nybörjare och vidareutbildning av etablerade spelare. Inomhusanläggningarna behandlas inte närmare i denna skrift, bland annat beroende på att de praktiskt taget utan undantag är olika.

Tillfälliga golfanläggningar

Tillfälliga - eller provisoriska - golfanläggningar är tänkta att utnyttjas under kort tid. Det kan till exempel vara ett lektionspass för en skolklass eller en (del av) säsong innan golfbanan blivit klar. Det ligger i sakens natur att man inte kostar på en sådan anläggning mer än absolut nödvändigt. Ett välklippt, stenfritt gräsfält med eller utan utslagsmattor kan många gånger vara tillräckligt för den speltekniska grundutbildningen. Kanske en fotbollsplan?

Kan man dessutom iordningställa en eller flera provisoriska greener så mycket bättre. En bunker går snabbt att bygga och lägga igen. Det är alltid bra att ha mål att sikta på. Flaggor eller andra typer av mål kan lätt placeras ut på till exempel 50, 100 och 150 meters avstånd från utslagsplatsen.

Det är viktigt att en tillfällig golfanläggning används på ett organiserat sätt. Inte minst vad gäller säkerheten. En kompetent instruktör måste anlitas. I den allra första teknikundervisningen kan med fördel användas uppfångande nät (golfnät) och gummibollar. Då kan även en liten spelplan utnyttjas. På en driving-range eller annan klippt gräsyta kan tre provisoriska hål iordningställas för spelträning.

Sammanställning

	Anläggning	Areal	Längd	Par
Normalbana	18 hål	50-70 ha	5.000-6.400	68-73
	9 hål	25-35 ha	2.500-3.200	33-37
Mellanbana	18 hål	30-45 ha	2.600-5.000	55-67
	9 hål	15-25 ha	1.400-2.200	28-33
Par 3-bana	9 hål	5-12 ha	1.000-1.600	27
	6 hål	4-9 ha	600-1.000	18
Närspelsbana	9 hål	2-3 ha	500-900	27
	6 hål	1-2 ha	350-600	18
Driving-range		2-3 ha	(min 70 x 250 meter)	
Närspelsområde		0.5-0.7 ha		

Några råd

- Kontakta Svenska Golfförbundets regionala bankonsulent.
- Anlita en kvalificerad banarkitekt - även för en enkel bana.
- Anlita en erfaren banbyggare - även för en enkel bana.
- Bygg inte för enkelt.

Svenska Golfförbundet

Svenska Golfförbundet är den övergripande och samlande organisationen för golfsporten i Sverige och ett av de största specialförbunden i Riksidrottsförbundet. Cirka 450 000 medlemmar i 390 golfklubbar finns inom Golfförbundet, som i samarbete med övriga organisationer erbjuder utbildningar för anställda och förtroendevalda/funktionärer.

Litteraturförteckning

- SGF:s produktkatalog
- Golfklubbens organisation
- Golfklubbens ekonomi
- Lagar, avtal och golfbanor
- Så bildas en golfklubb
- Så drivs ett golfbaneprojekt
- Golfbanan en tillgång i naturen
- Strandskydd och golfbanor
- Vattendom och golfbanor
- Bevattning av golfbanor
- Dränering av golfbanor
- Banförbättringar

Produkterna beställs via

Svenska Golfförbundet

Tel 08-622 15 00. Fax 08-755 84 39

E-post info@sgf.golf.se

Adress Box 84 (Kevingstrand 20)

182 11 Danderyd